

Faktatext med cirkelmodellen

Strategier för att skriva olika typer av texter - Svenska/Svenska som andraspråk, Årskurs 4-6

Syfte

Att eleverna ska träna på och lära sig hur en faktatext, till exempel om ett djur, kan skrivas.

Läraren reflekterar

Vi använder oss av cirkelmodellen för att förmedla kunskap om olika textgenrer. Cirkelmodellen används för att visa och stötta eleverna i olika texttyper. Ibland kan vi kanske lämna det enskilda skrivandet för tidigt till eleverna – utan att ge dem rejält med stöttning, vägledning och struktur om hur en viss text ser ut. Jag ser en stor vinst med att förbereda eleverna innan de släpps fria att skriva. Vi följer liknande arbetsstruktur när vi introducerar textgenrer för att den igenkännande faktorn gynnar flertalet elever.

Om cirkelmodellen

Cirkelmodellen består av fyra faser. Jag nämner dem kort här men hänvisar till "Stärk språket, stärk lärandet" av Paulin Gibbons – en bok väl värd att läsa för att stötta elevers skrivande, främst våra elever med svenska som andraspråk.

Fas 1 – Bygg upp kunskap om ämnesområdet. Fokus ligger främst på textens innehåll. Det kan vara att samla information om något – samtala, läsa och anteckna.

Fas 2 – Skaffa förebilder inom genren. Vad är texttypens syfte? Vilken struktur?

Fas 3 – Skriva gemensam text. Läraren skriver text tillsammans med eleverna så eleverna är delaktiga och kan se hur texten byggs upp.

Fas 4 – Skriva individuell text

Metod – Förslag på lektionsupplägg

Här ger jag konkreta tips och material på hur du med hjälp av cirkelmodellen kan förmedla kunskap om hur eleverna kan skriva faktatexter. Låt faserna ta tid, ju mer vi förbereder eleverna – desto bättre förutsättningar får de.

FAS 1: Kunskap om ämnesområdet

Jag går igenom frågorna nedan, låter eleverna fundera på vad de redan vet och kompletterar deras kunskaper.

1. Vad är en faktatext? Har eleverna läst eller hört någon läsa? Sett ett faktaprogram?
2. Vad är typiska faktaord? Vilka kan vi? Varför ska vi använda dem?
3. Så här kan man dela upp en faktatext (sexfältare):

- rubrik
- klassificering
- utseende
- boplats
- föda
- ungar
- övrigt

Expertord (skriv i klassrummet)

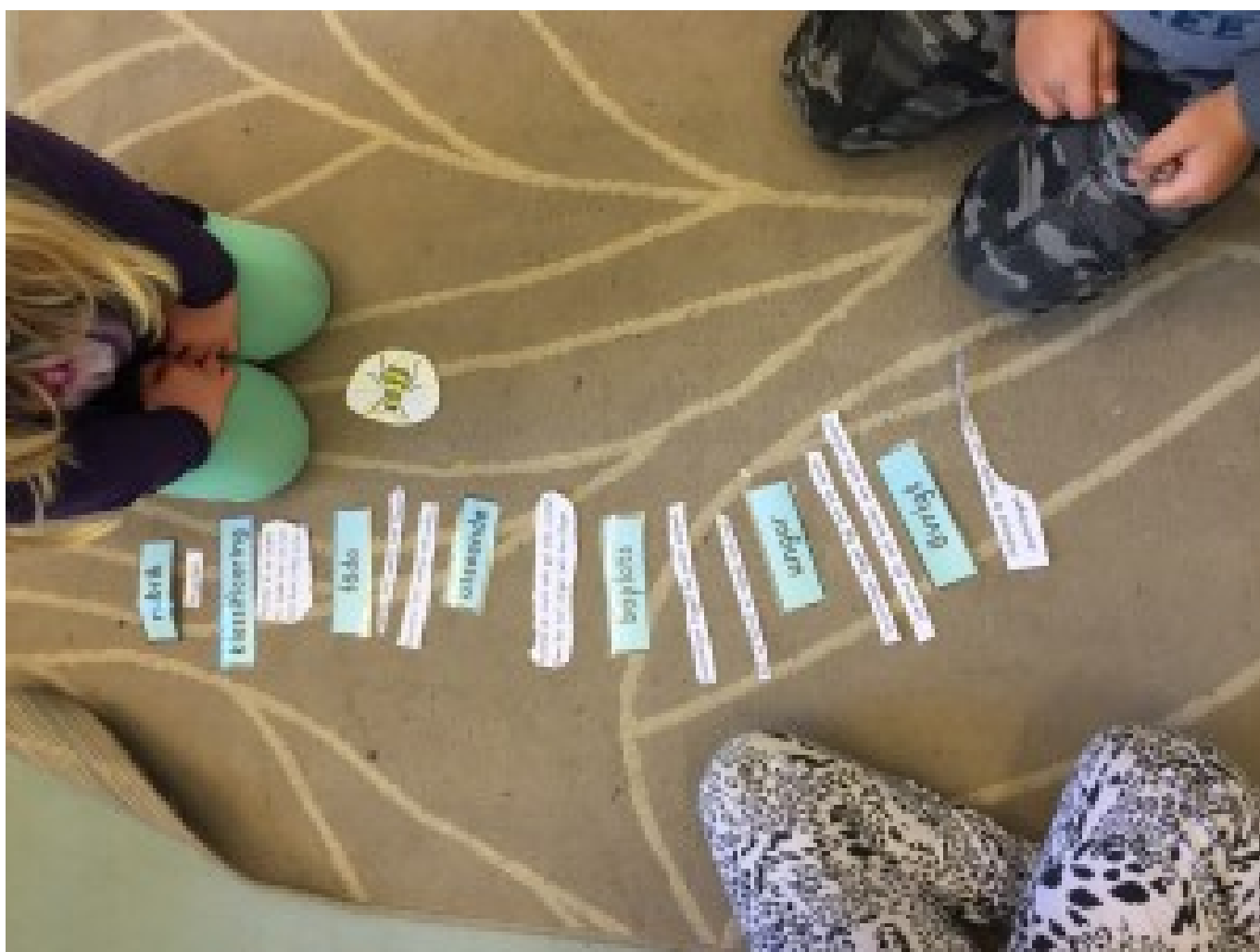
Vilka ord behöver vi förstå för att kunna skriva och läsa faktatext? Exempelvis: fakta, arter, hona, hane, klassificering, utseende, boplats, föda.

FAS 2: Skaffa förebilder (studera exempel)

Det finns två texter om humlan. Den första innehåller tydlig uppdelning mer fakta och fler faktaord. Den andra texten är en uppräkningslista och saknar struktur. Titta på texterna med eleverna. Vilken är bäst och varför? Stryk under alla faktaord. Klipp sönder första texten och lägg intill delarna nedan (rubriker som du kan klippa ut och ge eleverna).

- rubrik
- klassificering
- utseende
- boplats
- föda
- ungar
- övrigt

På så sätt testas eleverna att dela in redan befintlig text i de delar som deras senare texter ska innehålla.

FAS 3: Skriv en gemensam text

Börja det gemensamma skrivandet med att introducera tankekartan. Vad är en tankekarta? Vad ska vi använda den till? Hur ska vi använda den? Eleverna har en text om kattugglan och vid ett annat tillfälle nyckelpigan i läxa. De har i uppgift att stryka under nyckelord.

När de kommer tillbaka till skolan får de i grupper sammanställa sina nyckelord och sortera in i en tankekarta.

På så sätt tränar vi på att göra tankekartor tillsammans. Det visade sig vara lite klurigt för eleverna att ta ett ord och sedan sätta in i en mening så detta har vi också tränat på senare texter ska innehålla.

Vår gemensamma text

Hitta en gemensam utgångspunkt, exempelvis humlan. Skriv stödord på tavlan i en tankekarta. Dela in orden i underrubriker. Skriv en gemensam text på projektorn om exempelvis något djur – ta hjälp av tankekartan. Se om ni fått med alla delar:

- rubrik
- klassificering
- utseende
- boplats
- föda
- ungar
- övrigt

FAS 4: Skriva egna texter

Eleverna skriver i par utifrån exempelvis ett gemensamt djur. Gör en gemensam tankekarta innan som stöd. Låt kamratparet ge respons – finns faktaord med? Finns alla delar med? En liten kom-ihåg-lista till eleverna i bifogad fil.

Lgr 11 Förmåga (kopplingar till åk 3)

Formulera sig i tal och tala i skrift, urskilja språkliga strukturer och följa språkliga normer, söka information från olika källor.

Centralt innehåll

Beskrivande och förklarande texter, till exempel faktatexter för barn, och hur deras innehåll kan organiseras. Strategier för att skriva olika typer av texter med anpassning till deras typiska uppbyggnad och språkliga drag.

Kunskapskrav

Eleven kan skriva enkla texter med läslig handstil och på dator. Eleven kan söka information ur någon anvisad källa och återger då grundläggande delar av informationen i enkla former av faktatexter. Texterna innehåller grundläggande ämnesspecifika ord och begrepp som används så att innehållet klart framgår.